

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

U

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

בהעלתך ח ט

וּמַעַלְהָ יָבוֹא רֹצֵבָא צְבִיָא
בְּעִבְדַת אֱהֵל מוֹעֵד : כה וּמִכֵּן
חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְבִּיָא
הַעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד : כו וְיִשְׁרַת
אֶת־אֲחִיו בְּאֱהֵל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר
מִשְׁמֵרֶת וְעֵבֶדָה לֹא יַעֲבֹד
בְּכָה הַעֲשֵׂה לְלוֹיִם
בְּמִשְׁמֹרֶתָם : פ שלישי

ט ח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
בְּמִדְבַר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה
לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר : ז וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל

אויזאנגע אויז דעם לאנדע מצרים, אונד שפראך: (ז) דיא קינדער ישראלין זאללען

תרגום אונקלוס

וְלַעֲיֵלָא יִיתִי לְחֵילָא חֵילָא בְּפוֹלְחָן
מִשְׁבֵּן זְמָנָא : (כ) וּמִבְּרַח מִשְׁשִׁין שְׁנִין
יְתִיב מִחֵיל פּוֹדֵתָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד:
(כו) וַיִּשְׁמַשׁ עִם אַחֲזָהּ בְּמִשְׁבֵּן זְמָנָא
לְמִיטְרָא מִטְרָא וּפוֹלְתָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין
תַּעֲבֹד לְלוֹאִי בְּמִטְרָתָהוֹן :

ט (ח) וּמִלִּיל יי עם משה בְּמִדְבַר
דְּסִינַי בְּשָׂתָא תַּנִּיתָא לְמִיפְקָהוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קְדָמָא לְמִיטְרָא :
(ז) וַיַּעֲבֹדוּ בְנֵי־

ב אור

תרגום אשכנזי מט

דער איזט טיכטיג צום
דינוט בייא דער ארבייט
דעז שטיפטזועלטז: (כה) זא
באלד ער פונפציג יאהר אלט
איזט, געהט ער אכ פאם
דינוטע דער ארבייט: אונד
פערריכטעט זאלכע ניכט
מערהר: (כו) ער הילפט
צוואהר נאך זינען ברידערן,
ביים שטיפטזועלטע דיא
אויפוויכט צו האבען, ארבייט
אבער פערריכטעט ער ניכט
מערהר, זא זאללזט דוא עז,
אין אנזעהונג דער לויס,
האלטען, בייא איהרעם
אמטע:

ט (ח) פערנער רעדעטע
דער עוויגע מיט
משה, אין דער וויזטע סיני,
איס ערוטען מאנאטהע דעז
צווייאטען יאהרז נאך איהרם
(ז) דיא קינדער ישראלין
זאללען

רשי

שנים שז איטרוואה: (כה) ולא יעבד עוד -
עבודת משא בכתף אבל חזר הוא לכעילת
שערים ולשיר ולטעין עגלות חזו וזרת את
אזיו עם אחזיהו כתרנושו: (כו) לשומר
משמרת - לחכות סביב לאהל ולהקיס ולהוריד
בשעת המסעות:

ט (א) בחדש הראשון - פרשה שבאש
הספר לא כאמר' עד אייר לנדת
שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה - ולמה לא
דסיני בשתא תניתא למיפקהון מארעא דמצרים בירחא קדמא למיטר:

יג א

פגודה, כלומר שהרגילו את עמם בעמדם ליד הנקיאים בעבודה, ומסייעי' אותם, עד
היותם בן ל' שנה:

ט (ב) ויעשו בני ישראל את הפסח, לפי שפסק מצרים לא להג אלא יום אחד ולא
הי' כשאר קרבנות הפסח עתה כשנכנה המשכן הוצרך לנות שיעשהו כעקר מצותו
(4) יג א 13

תתם
לפני
את
עשו
הזה
אשר
שנה
ער
חנהון
בנהו
ליואי
עם
ליואי
ילא
ויכפר
אודות
ד מכן
מכחן
פירש
למשא
שנה
ת את
גלה,
שרת
זיהם
ל על
ותם
ורים
פקיד
כות

הרגום אשכנוי

בהעלתך ט

ואללען דאז פסח פערריכטען , צור געועצטען צייט : (ג) אם פיערצערונטען טאגע דיעזען באנאטהו צווישען בידען אבענדען זאלרט איהר עז פערריכטען , צור בעשטימטען טען צייט : נאך אללען געזעצען אונד פארשריפטען דעזועלבען , מיסט איהר עז פערריכטען : (ד) משה בעפאהל דען קינדערן ישראל , דאז פסח צו פערריכטען : (ה) אונד זיא טהאטען עז , אם

ישראל אתה פסח במועדו , בארבעה עשר יום בהחדש הזה בין הערבים תעשו אתו במועדו בכר הקתיו וכבר משפטיו תעשו אתו : ד וידבר משה אר בני ישראל לעשת הפסח : ה ויעשו אתה פסח בראשון

רשי

תרגום אונקלוס

פסח צו מופני שהיא גנותן של ישראל שכל מ' שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זו בלבד : (ב) במועדו . אף בשנת אף בטומאה : (ג) ככל חקותיו . אלו מצות שבגופו שה תמים זכר בן שנה : וככל משפטיו אלו מצות שעל גופו ממקום אחר כגון שנת ימים למנה ולביעור חמץ : (ד) וידבר משה צו ימה תלמוד לומר והלא כבר נאמר וידבר משה את מועדי ה' (ויקרא כ"ג) אלא כשאמע ברשת

ישראל ית פסחא בזמניה : (ג) פארבעה עשרא יומא פירחא הדרין בין שמישיא תעבדון יתיה בזמניה בכל גזירתיה וככל דחזו ליה תעבדון יתיה : (ד) ויטליל משה עם בני ישראל למעבד פסחא : (ה) ועבדו ית פסחא בניסן

באור

לדורות ולא בפסח מצרים . (הרשב"ם) , והרמב"ן פירש וז"ל , ויתכן שהוצרך למטה הזאת בעבור שלא נטעו מתקלה בעשיית פסח דורות , אלא בארץ דכתיב והי' כי תבואו אל הארץ וגו' ושמתם את העבודה הזאת (שמות י"ב כ"ה) , עוד נאמר שם והי' כי יבואך וגו' ועבדת את העבודה הזאת , ועכשיו רצה הקב"ה וכו' שיעשו אותו כדו שהי' זכר גאולתם והנסיים שנעשו להם ולאבותיהם נעתק להם מן האבות הרואים לבניהם ובניהם לבניהם ובניהם לדור אחרון , והנה אמר בתחלה והי' כי תבואו אל הארץ לומר שאין מנוחה זו נוסגת בח"ל לדורות ועכשיו כו' שינהגו בה במדבר , ועל דעת רבותינו לא עשו אותה אלא בשנה זו לבד שלא היו יכולים לעשותה לפי שגולדו להם בניס ועבדים ולא וכלו לימול אותם מן הטעם שהזכירו שהי' להם לסבבה כמו שמפורש ביבמות עכ"ל , וכן פירש הראב"ד : (ד) לעשות הפסח , כל דבור שאין אחריו מלת לאמר , אין כוונת הכתוב להודיע באיזה הלשון דבר עם ישראל , רק יודיע שתכלית דבור משה עמהם הי' בענין עשיית הפסח , לכן לא נאמר עשו על דרך החזיו : (ה) ויעשו את הפסח וגו' , כתב הרמב"ן בשם הכפרי וז"ל , בגנותן של ישראל הכתיב מדבר שלא עשו אלא פסח זה בלבד , וכן הוא אומר הזבחים ומנחה הנשחם לי במדבר ארבעים שנה (עמוס ה' כ"ה) , ודרשו קן מן הכתוב הזה שאמר ויעשו את הפסח בראשון וגו' במדבר סיני , כי המקרא מיותר ודי במה שאמר ויעשו את הפסח ככל אשר צוה וגו' , אבל הזכיר היום והמדבר לרמז שלא עשו אותה במדבר רק ביים הזה והי' גנותן ויתכן שהגמות הזה הוא קלקלתם בענין המרגלים שממנה נתגדו ולא בשנה בהם הרוק הנפגות ולא מלו ולפיכך נאסרו בכל הקדשים

בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם
 לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִדְבַר סִינַי
 כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לֵּאמֹר
 בְּנֵי עֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל : וְיִהְיֶה
 אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לְנַפְשׁ
 אָדָם וְלֹא־יָכְרוּ לַעֲשֵׂת־הַפֶּסַח
 בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה
 וַיֹּאמְרוּ אֶהְרֶן בַּיּוֹם הַהוּא :
 וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלֵינוּ
 אֲנַחְנוּ טַמְאִים לְנַפְשׁ אָדָם לְמָה

אם פֿיער צערהנטען טאגע
 דען ערוטען מאנאט ,
 צווישען ביי דען אבערדען ,
 אין דען ווינטע סיני : וויי
 דער עויגע דעם משה בע
 פֿאהלען , וָא מאכטען ען
 דיא קינדער ישראל : (1) נון
 ווארען אייניגע לייטע אונזער
 איהנען , דיא זיך אן איינעם
 לייכנאמע פֿער־אונרייניט
 האטטען , אונד אן דעמועל
 בען טאגע דאן פסח ניכט
 מיט פֿערריכטען קאנטען :
 דיזע מאננער טראטען אן
 דעמועלבען טאגע פֿאר משה
 אונד פֿאר אהרן : (1) אונד
 שפראכען צו איהם : וויי
 זינד יעצט דורך איינען
 לייכנאם פֿעראונרייניגט : ווארום זאללען וויי אבער דעוועגען
 גרינגער

תרגום אונקלוס

רשי

בַּיּוֹם בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא
 בֵּין שְׁמֵשִׁיא בְּמִדְבַּרָא דְסִינַי כָּל יוֹ
 פִּקְדֵי יְיָ וְיִתְּשֶׁה בְּנֵי עֲבָדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל :
 (1) וְהוּוּ גִבְרִיא דִּי הוּוּ כְּסָאבִין
 לְטַמְי נַפְשָׁא דְאִנְשָׁא וְלֹא יָכִילוּ
 לְמַעַבְדַּ פֶּסַחָא בַּיּוֹמָא הַהוּא וַקְרִיבוּ
 קָדָם מֹשֶׁה וְאֶהְרֶן בַּיּוֹמָא הַהוּא :
 כְּסָאבִין לְטַמְי נַפְשָׁא דְאִנְשָׁא לְמָה

פרשת מועדת מקיני אמר להם וסוד וזהו היום
 בשעת מעשה : (1) לפני משה ולפני אהרן
 כששקדם יושבין בבית המדרש באו ושאלים
 ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה
 יודע אהרן מכן לו : (1) למה נגרע . אמר
 להם אין קדשים קדושים בטומאה אמרו לו
 זרק הדם עלינו בכהנים טהורים ויאכל הבשר
 לטמאים

(1) ואמרו גיבריא האינו ליה אנחנו
 נתמנע

באור

הקדשים , או שהיו הברייתא הזאת כדברי האומר אין מילת זכריו ועבדיו מעבדת בו והם
 כתעבדו וזהו גנות גדול , והראשון הוא יותר כסון בעיני פי ה' משה מכריחם ולא היו מכיחם
 בחיוב כרת , אבל קג המנות שבעה והשבתת חמץ לא הוצרך לומר שנהגו בו שהן חובת הגוף
 הטהרה בכל מקום עכ"ל : (1) והיו אנשים , והיו לשון רבים ה' צריך לומר , לא כהתקדם
 מלת הפעל אלו פעמים אינה שומרת את המין ואת המספר : לנפש אדם , לא יתכן שהיו
 מחנה ישראל גדול ושלא ימותו עם מתים בכל ע"ס (הראב"ע) , ובד"ה"ל כחלקו מי היו
 האנשים ההם רבו וקוי הגלילי אומר נושאי ארובו של יוסף היו , ולדברי רבי עקיבא מישאל
 ואלכסן , היו שהתעסקו עם נדב ואביהוא (סוכה דף כ"ה ע"א) : (1) למה נגרע , עתיד
 מנחן כפעל , והוראתה למה נהי' גרועים וקלים מערך כל עדת ישראל שלא להקריב את
 קרבן

גַּרְע לְבַלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קִרְבְּנִי
יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מִשָּׁה עֲמִדוֹ
וַאֲשַׁמְעָה מִדִּיצוּתָהּ יְרוּחָהּ
לָכֶם פ

ט וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה טָמֵא לְנַפְשׁוֹ
אִו בְּדַרְךְ רְחֻקָה לָכֶם אִו

נקוד על ה" לדרתיכם

אונרין געוואָרדען , אָדער אויף איינער ווייטען אונר

גרונגער זיין , אונד ראָן
אָפּפֿער דען עוויגען ניכט צור
געזעצטען צייט מיט דען
איבריגען קינדער ישראל
ברונגען קאָנגען? (ח) משה
אנטוואָרטעטע איהנען .
האַררעט! איך ווילל פֿער
נערזמען וואָ דער עוויגע
אייערנטוועגען געביטדען
ווירד: (ט) דער עוויגע אָבער
שפראַך צו משה , וויי
פֿאַלגט: (י) רעדע מיט דען
קינדערן ישראל'ו אונד זאָגע
איהנען: ווען יעמאַנד פֿאַן
אויך , יעצט אָדער איז
קינפֿטיגען צייטען , דורך
בערירונג איינער לייכע
רייזע איזט ,

רש"י

תרגום אונקלוס

נתמנע בדיל דלא לקרבאית קרבנא
דיי בזמניה בגו בני ישראל: (ח) ואמר
לחון משה אוריכו עד ראשמע מה
ראתפקד מן קרם יי על דילכון:
(ט) ומליל יי עם משה למימר:
(י) מליל עם בני ישראל למימר
גבר גבר ארי יהי מסאכ לטמי נפשא
דאגשא או באורח רחיקא לכון או
לדריכון

לטמאים (ס"א לטהורים) אמר להם:
(ח) עמדו ואשמעה . כתלמיד המובטח לשמוע
דבר מפי רבו אשר ילד אשה סכך מובטח שכל
זמן שהיה רוכה היה מדבר עם השכינה ורואי'
היתה פדשה זו ליאמר ע"י משה כשאר כל
התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן
שמגלגלין זכות על ידי זכאי: (י) או בדרך
רחוקה נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי לא
שהי' סוף לאסקופת העזרה כל זמן שחיט .
פסח שני מכה וקמן עמו בבית ואין שם יום טוב
ואין

באור

קרבן ה' בזמנו המזוה מפי ה': (ח) עמדו ואשמעה . הראב"ע מפרש לטון עמידה ממש
וצירטו עמדו פתח אהל מועד , אך לא יתכן שהם יטוה רק לשואלים אלה בדבר שהיא מטי
להיות גם לאתרים מישראל ולדורות עולם , ולמה ח"כ יטוה משה שהם לבדם יעמדו פתח אהל
מועד ? לכן היתר כסין שהיא לטון עכבה והמתנה , ובאורו עמדו עד אשכ אשמע וגו' , וכן
ת"א אוריכו עד ראשמע , וכן מתורגם כל"א (הארדעט): מה יצוה ה' לכם , ענינו מה
יטוה ה' על המקרה כזאת אשר קרה לכם או אשר יקרה לדורות הנאים , וכן ת"א על
דלכון , ויתכן שהשעור מה יטוה ה' לכם על ידי: (י) או בדרך רחוקה , נקוד עליו לומר
לא שרחוקה ודאי אלא שהי' סוף לאסקופת העזרה כל זמן שחיטת הפסח: (כ"י) ופלגתא
היא במסכת פסחים (דף כ"ג ע"ב) חזרה דרך רחוקה ר' אלעזר אומר כל שהיא סוף לאסקופת
העזרה כל זמן השחיטה , ר' עקיבא אומר מן המודיעים ולסוף , והנה תפס רש"י בשיעור
ר"א

לְדַרְתִּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה :
 יא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר
 יום בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ
 עַרְמִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֵהוּ :
 יג לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר
 וַעֲצֵם לֹא יִשְׁבְּרוּבוּ כְּכֹל-חֶקֶת
 הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ : יד וְהָאִישׁ
 אֲשֶׁר-הוּא מְהוּר וּבְדַרְךְ לֹא-
 דָּוָה וְחָדַר לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח
 וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמּוּיָה

אונד דעם עוויגען צו עהרען
 דאז פסח פֿערריכטן מאַכטע :
 (יא) זא זאלל מאַן עז אים
 צווייטען מאַנאַטהע אַם
 פֿיערצעהנטן טאָגע, צווייטען
 דען ביידען אַבענדען פֿער-
 ריכטען : אונד מיט אונט-
 געוויארטעם בראָדע אונד
 ביטטערן קרייטערן עסען :
 (יב) מאַן זאלל ניכטו דאָפֿאָן
 ביז אַם אַנדערן מאָרגען
 שטעהן לאַסען, אויך קיין
 ביין דאָראַן צערברעכען :
 נאָך אַללען געזעטצען דעז
 פסח זאלל מאַן דאָמיט פֿער-
 פֿאהרען : (יג) אַזוט אַבער
 יעמאַנד ריין, אויך ניכט אויף
 דער ריזע, אונד אונטער-

לאַסט דעננאָך דאָז פסח צו מאַכען, זא זאלל דיאזערלבע פערזאָן אויז איהרר
 נאַטציאָן אַזויגעראַטטעט ווערדען :

תרגום אונקלוס

לְדַרְסוֹן וַיַּעֲבֹד פֶּסַחָא קָדִים יי : (יא) פֿירחא תַּנְינא בְּאַרְבַּעַת עָשָׂרָא יוֹמָא
 בֵּין שְׁמֵיטָא יַעֲבֹדוּן יִתְיָה עַל-פְּטִיר וּמִדְרִין יִבְדֻנְיָה : (יב) לֹא יִשְׂאָרוּן מִנְיָה
 עַד צְפֻרָּא וּגְרָמָא לֹא יִתְכַרְוּן בִּיהּ כְּכֹל גִּזְרַת פֶּסַחָא יַעֲבֹדוּן יִתְיָה : (יג) וּגְכַרָּא
 דְּהוּא דְּכִי וּבְאֹרַח לֹא תוּה וַיִּתְמַנַּע לְמַעַבְד פֶּסַחָא וַיִּשְׁתַּצִּי אֲנִישָׁא הַהוּא
 מֵעַמּוּיָה

באור

ר"א, ויפה תפס עליו הרמב"ן ח"ל, והנכון לתפוס בשיטת ר"ע, וכן דעת האמוראים נגע
 לחמר עולא כל שאינו יכול לכנס בשעת שחיטה, והדעת הזאת היא פשוטו של מקרא כי העומד
 בתחלת בין הערבים במקום שלא יגיע לעזרה בשעת שחיטה דרך רחוקה היא לו ורינו הנקיד
 אף שאינו רחוקה ממש אלא שדרך רחוקה לו בעשיית הפסח, ולכך חזר ואמר ובדרך לא הי'
 ולא הזכיר רחוקה ע"כ : לכם או לדרתויכם, כתב הרשב"ע לכם לטמא כפש, או לדרתויכם
 בטמא כפש ודרך רחוקה, [*ח"ה, ולא ידעתי מה הכריחו לפרש כן, שהיו לא
 לשואלים לבד בא הכוון, כי אם לכל בני ישראל, ויתכן שהיו מהם אנשים רחוקים מעלמשכן
 העדות, ולא זכר הכתוב כ"א העמאים, שהם הבאים לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא,
 ואפשר שיבאו הרחוקים ממתרת וישאלו גם הם למה נגרע*] : ועשה פסח לה', וירנה
 לעשות קרבן ה' בזמנו, וכן מתרגם בל"א : (יב) ככל חקת הפסח, כמשפט הפסח
 הראשון באזהרת שבירת העגם והטיתר ואכילת מנה ומרור עמו, אבל אין השבתת חמץ מכינתו
 בפסח שני : (יג) והאיש אשר וגו' ובדרך לא היה, או בדרך, וכן ומכה אביו ואמו
 (הראב"ע), רבים עשו בפירושו לתפוס מדעת הראב"ע שהיו במלת ובדרך היא ו"ו מחלקת
 ורחוק

כִּי יִקְרְבֶנָּה יְהוָה לֹא תִקְרַב
 בְּמַעֲדוֹ הַמָּאוֹשׁ יֵשׂא הַלֵּוִי
 הַהוּא : יד וְכִי יִגֹּר אֲתֶכֶם גֵּר
 וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה כַּחֲקַת הַפֶּסַח
 וְכַמִּשְׁפָּטוֹ כִּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אֶת
 יְהוָה לָכֶם וּלְגֵר וּלְאֹרֶחַ
 הָאָרֶץ : ט רביעי טו וְכִי־וּמַסְּרֶנּוּ
 אֶת־הַמִּשְׁכָּן כֶּסֶף הַעֲנֵן אֶת־

וויל ווא דאן אפער דען
 עויגען ניכט צור געזעצטען
 צייט דארגעבראכט האט ,
 דערזעלבע מאן האטט פֿיר
 זיינע זינדע צו בויען :
 (יד) ווען איין רעל עגיגאנז
 פֿערוואנדט זיך בייה איך
 אויפהאלט , אונד דאן פסח
 מיט מאכען ווילל , זא מוס
 ער עז נאך דעם געזעצטע
 אינד דער פֿארהשריפט דען
 פסח האלטען : אוהר האבט
 איינערליי געזעטץ , פֿיר
 רעליגיאנזפֿערוואנדטן , אונד
 איינגעבאָהרנען דען דאָנרען : (טו)

אלו דיא וואהנונג אויפגעריפטעט ווארד ,
 בעדעקטע דיא וואלקע
 רש"י

תרגום אונקלוס

אֲרִי קָרְבָּנָא דִּי לֹא קָרִיב בְּזַמְנִיָּה
 חֻבְיָהּ יִקְבַּל גְּבֵרָא הַהוּא :
 (יד) וְאֲרִי יִתְגִּיר עִמְכוּן גִּיזְרָא וְיַעֲבֵד
 פֶּסַחָא קֳדָם יי כְּגִזְרֵת פֶּסַחָא וְכִדְתּוּ
 לִיה כִּן יַעֲבֵד קִיטָא חַד יְהֵא רְכוּן
 וְלִגִּיזְרֵא וְלִיצְבֵּיא דִּארְעָא :
 טשכנא

ואין אסור חזן אלא עמו באכילתו : (יד) וכי
 יגור אתכם גר ועשה פסח יכול כל המתגייר
 יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגומר
 לא כך יאמרו וכי יגור אתכם גר וכל עת
 לעשות פסח עם חביריו כחקה וכמשפט יעשה :
 (טו) המשכן לאהל העדות : המשכן העשוי
 לאהות אהל ללחות העדות : יהיה על המשכן
 כמו הוה על המשכן וכן כל לשון הפרשה :
 (טו) וְכִי־וּמַסְּרֶנּוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן חֶפֶץ עֲנָנָא ית

באור

וראיתו כמו הו' במלת ואלע שפירושו אלוהים , ואין זה אמת , אבל דעתו צוה להכות קריאת
 וי' החבור לפני אות שאי'ת או לפני אות צומ' , כי דוכא תמיד להיות בשו'א , כמו דאורי'
 ושמעון , גד ואשר , ובמקומות שהזכרתו היא פסוק גדול ונקראת באל' ג' גבוהה באלו כתוב
 : אובדרך : וראיתו מן אר'ו שבמלת ומכה , וכ"כ הראש' ע בעצמו בפי' שנות (פסוק ב')
 ואם האות המסרת וי' יאמרו שורק באלו הו' בקריאת אל' ק' כמו חובלין , כי
 האלה תראה בקריאת אל' ק' או זבולן עב'ל' עס : (יד) וכי יגור אתכם גר , זה גר כהן ולא
 גר שער : ועשה פסח , וירבה לעשות פסח עם כל ישראל כחקת הפסח וכמשפטו כן יעשה ,
 והנה אצ"ה אגרים בפסח כבר באמרה בפרשת בא וכי יגור אתך גר ועשה פסח וגו' , *א"ה ,
 ויתכן בפסח שני הכתוב וידבר , שהגר שנתגייר קודם הפסח ונאנס ולא עשה את הפסח
 צמיעדו , שנס הוא יעשה פסח שני ככל ישפטיו , וכ"כ הראש' ע , וכן ואלתו בספרי רבי
 שזעין בן אלעזר אומר הרי שנתגייר בין שני פסחים שומע אתי יעשה פסח שני תלמוד לומר
 באורח מה אורח שלא עשה את הראשון יעשה את השני אף גר כך , כל שלא עשה את הראשון
 יעשה את השני , הרי שפרש ג' כ' על פסח שני * , והרמב"ן ו' כתב שפרשת בא על פסח
 מנרים

בהעלתך ט

הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדוּת וּבַעֲרֹב
יְהִי עַל-הַמִּשְׁכָּן כַּמִּרְאֵה-אֵשׁ
עַד-בֶּקֶר: טו בֶּן יִהְיֶה רִמְמוֹד
הָעֵנָן יִכַסֵּנוּ וּמִרְאֵה-אֵשׁ לִירֵה:
י וּלְפִי הָעֲלוֹת הָעֵנָן מֵעַל הָאֹהֶל
וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
וּבַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּן-שָׁם הָעֵנָן
שָׁם יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: יח עַל-
פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-
פִּי

חרגום אשכנוי נב

דיא וואָהנונג , איבער דעם
צעלטע דעו צייגניסעו : אונד
אבענדו וואָר עו איבער דער
וואָהנונג , וויא פֿיארונגלוט ,
ביו דעו מאַרגענו : (טו) זאָ
וואָר עו בעשטאָנדיג , דזאָ
וואָלקע בעדעקטע זיא : אונד
דעו נאַכטו וואָר פֿיארונגלוט :
(יז) זאָ וויא זיך דיא וואָלקע
פֿאַן דעם געצעלטע ערהאַב ,
בראַכען דיא קינדער ישראל'ז
אויף : אונד וואָ זיך דיא
וואָלקע נידער לײס , דאָ
רוטהען זיא אויך : (יח) אויף
בעפֿעהל דעו עוויגען בראַכען
דיא קינדער ישראל'ז אויף ,
אונד

חרגום אונקלוס

רש"י

(יז) העלות הענן * כתרגומו אסתלקות וכן
נעלה הענן ולא יתכן לכתו ולפי עלות הענן
ועלה הענן שאין זה לשון סילוק אלא כמזח
ועלייה כמו והכה עב קטנה ככף איש עולה מים
(מלכים א' י"ט) : (יח) על פי ה' יסעו *
שכיט

מִשְׁכַּנָּא לְמִשְׁכַּנָּא דְּסִדְהוּתָא וּבְרִמְשָׁא
הוּוּ עַל מִשְׁכַּנָּא כְּחַיּוּוֹ אֲשֶׁתָּא עַד
צִפְרָא : (טו) בֶּן הָהָא תְּדִירָא עֲנָנָא
חַפּוּ לִיה וְחַיּוּוֹ אֲשֶׁתָּא בְּלִילִיָּא :
(יז) וּלְפֹסֶם אֲסִתְּלָקוֹת עֲנָנָא מְעִילּוּ

מִשְׁכַּנָּא וּבְתַר כּוֹנְטִלּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (יח) עַל מִיטְרָא דְּנֵי נְטִילּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִיטְרָא

באור

מצרים כאמרה והי' במשמע רק על הגרים שנתגיירו בזאתם מצרים שאף הם היו באותו הנס
ובכלל ואותנו הוסיף משם וכאן נזה אף על הגרים שנתגיירו במדבר או בארץ לחייבם בפסח
דורות : (טו) וביום הקים את המשכן , פתח יחזור לספר בעניני הנסיעה והמצות שנכטור
בה , כגון המצוות להיותן למקרא העדה ולמסע את המצות * (הרמב"ן) : כסה הענן
את המשכן , לפי שהחל לספור מסעי ישראל הוצרך להזכיר הענן שחנה על המשכן כי במצותו
יסעו ובכסעו יסעו * (הראב"ע) : לאהל העדה , המשכן העשוי להיות אהל ללחות העדות *
(רש"י) , הכונה שלא כסה הענן את כל המשכן , כי אם המשכן העשוי לאהל על העדות ,
שהוא אהל מועד , לא חצר המשכן , וכן כתב הרמב"ן ז"ל , זהנה מניח הטעמים העמיד
תיבת המשכן בטעם זקף , ולדברי רש"י ז"ל הי' לו לחברה עם לאהל העדות , ויתכן כמ"ל
הראב"ע לאהל העדות , על אהל ורבים כן , ויהי' שעור הכתוב כסה הענן את המשכן ,
דהיינו על אהל העדות , ובא אם כן טעם מוסיק על מקומו , וליב"ע דרך אחר בזה :
ובערב יהיה , וכן יכסנו , יסעו , יחנו , כלם בלשון עתיד והם במקום ביטויים כדרך הכתוב
לדבר בלשון עתיד בדבר התמידותו שהוא זמן רב : (יז) ולפי העלות , לשיעור העלות הענן
מעל האהל , כמו איש לפי אכלו לשיעור אכלו : ואחרי כן יסעו * ויוזו יתירה כיוו ותשב קמל
ושוממה (שמואל ב' י"ג כ') : (יח) על פי ה' יסעו , כי הענן כסה

אונד אויף בעפעהל דען
 עוויגען רוטדען זיא : זא
 לאנגע נעמליך דיא וואלקע
 איבער דער וואהנונג בליב ,
 לאגען זיא שטיללע : (יט) בליב
 דיא וואלקע לאנגע צייט
 איבער דער וואהנונג : זא
 ריכטעטן זיך דיא קינדער
 ישראל'ז נאך דעם אנדרייטען
 דען עוויגען , אונד צאגען
 גיכט ווייטער : (כ) צוויילען
 בליב דיא וואלקע נור וועניגע
 טאגע איבער דער וואהנונג :
 זא וויא זיא אויף בעפעהל
 דען עוויגען רוטדען , זא
 בראכען זיא אויך אויף דעסען
 בעפעהל ווידער אויף : (כא) יא צוויילען בליב דיא וואלקע נור פאן אבענד ביז
 צום

פִּי יְהוָה יִחַנּוּ כְּרִימֵי אֲשֶׁר יִשְׁכְּנוּ
 הָעֵנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ :
 יט וּבְהָאָרֶץ הָעֵנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן
 יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ :
 כ וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יְהוָה הָעֵנָן יָמִים
 מִסְפָּר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה
 יִחַנּוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ : כא וַיֵּשׁ
 אֲשֶׁר יְהוָה הָעֵנָן מֵעֶרֶב עַד־

בקר

יא צוויילען בליב דיא וואלקע נור פאן אבענד ביז צום

רש"י

תרגום אונקלוס

שכיבו במלאכת המשכן בשעה שהיו ישראל
 כוסעים היה עמוד הענן מתקפל ומשך על גבי
 בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא
 היה מהלך עד שמשא אומר קומה ה' וכסע דגל
 מחנה יהודה זו בספרי : ועל פי ה' יחנו כיון
 שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה
 ומשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה
 כפרש עד שמשא אומר שוכה ה' רבנות אלפי
 ישראל היו אומר על פי ה' וביד משא : (כ) ויש
 כלומר ופעמים : ימים מספר ימים מועטים :
 או

מימרא דיי שרון כל יומי ישראל ענגא
 על משכנא שרון : (יט) ובאזרכות
 ענגא על משכנא יומי סגיאין ויטרון
 בני ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא
 נטלו : (כ) ואית דהוה ענגא יומי
 דמנין על משכנא על מימרא דיי שרון
 ועל מימרא דיי נטלון : (כא) ואית
 דהוה ענגא מרמשא ועד צפרא

באור

בסה את המשכן ברתון ה' וברכוכו נעלה : כל ימי אשר ישכון , בא נסמיכות במקום מוכרת
 כי הראוי כל הימים , וכן מנינו פעמים רבות : (יט) ובהאריך הענן , נפסוק הזה ונפסוק
 הבא אחריו ויש אשר יהי הענן יומי מספר עד כלל הוא אומר בין שהי' הענן על המשכן זמן רב
 או זמן מועט יסעו ויחנו תמיד על פי ה' , ובפסוקים הבאים אומר דרך פרט והכל זמן המועט
 שהוא מערב עד בקר או יומם ולילה או יומים או חדש או ימים שהוא שנה כמו ימים תהיה
 גאלתו , ואח"כ חזר וכלל בהאריך הענן על המשכן וגו' , ובתב הרמב"ן וז"ל , וטעם ובהאריך
 הענן , לומר כי אם יאריך הענן על המשכן ימים רבים והמקום ההוא איכנו טוב בעיניהם
 יהיו חפזים ומתאוים מאוד לכסוע מן המקום , אף על פי כן לא יעברו על רצון השם וזה
 טעם ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו , כי מיראת השם ומשמרת משמרת מכותו
 לא יסעו , וכן אם יהי' הענן ימים מספר כשנים או ג' ימים והיו העם יגיעים מאוד וענה
 בדרך חסד יעשו רצון השם ללכת אחרי הענן , ובספר עוד כי יש שלא יעמדו רק לילה אחד
 ויקעו בבוקר אע"פ שהוא טורח גדול להם , ולפעמים ועמוד הענן יומם ולילה , כי הלכו כל
 הלילה

בִּקְרָא וְנִעְלָה הָעֵנָן בְּבִקְרָא וְנִסְעוּ
 אֹרְזִים וְלֵילָה וְנִעְלָה הָעֵנָן
 וְנִסְעוּ: כג אֹרְזִים אֹרְזִים אֹרְזִים
 יָמִים בְּהַאֲרִיךְ הָעֵנָן עַל-
 הַמִּשְׁכָּן לְשִׁכְן עֲלָיו יַחֲנוּ בְּנֵי-
 יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבְהִעָלָתוֹ
 יִסְעוּ: כד עַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל-
 פִּי יְהוָה יִסְעוּ אֶת-מִשְׁמַרְתָּ
 יְהוָה שְׁמְרוּ עַל-פִּי יְהוָה בֵּיר-
 מֹשֶׁה: פ

צום מארגען אן איינער
 שטעללע: זא וויא זיא זיק
 דעו מארגענו ערהאב, זא
 בראכען זיא אויף: אדער זיא
 בלויב טאג אונד נאכט, אלו-
 דעו ערהאב זיא זיק, אונד
 זיא בראכען אויף: (כג) אדער
 צווייא טאגע, אדער איין
 מאנאטה, אדער אויך איין
 גאנצעו יאהר, זא לאנגע
 דיא וואלקע פארט פוהר
 איבער דער וואהנונג צו
 רוהען, לאגען דיא קינדער
 ישראל'ז שטיללע אונד צאגען
 ניכט ווייטער: אונד זא באלא
 זיא זיק ערהאב, בראכען
 זיא אויף: (כג) אויף בע-
 פעהל דעו עוויגען לאגען זיא
 שטיללע, אונד אויף בעפעהל
 דעוועלבען זעצטען זיא איהרן
 צוג פארט: זיא רוכטעטן זיק
 פאלליג נאך דעם אנדייטען
 דעו עוויגען, וויא דערוועלבע

רוך משה פֿערארדנעט האַטטע: (א) דער עוויגע רעדעטע פֿערנער מיט משה,
 אונד שפראך: (ב) לאַס דיר צווייא זילבערנע טראַמפעטן מאַכען, פֿאָן געטריבנער
 אַרבייט זאָללזט רוא זיא

תרגום אונקלוס

רש"י

צִפְרָא וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא בְּצִפְרָא וְנָטְלִין
 אֹרְזִים וְרִילִי וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא
 וְנָטְלִין: (כג) אֹרְזִים אֹרְזִים אֹרְזִים
 לְמִשְׁכָּנִי עֲלוּהִי שְׁרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא
 מִימְרָא דִּי שְׁרוּ וְעַל-מִימְרָא דִּי נָטְלִין יֵת
 מִטְרַת מִימְרָא דִּי נָטְרִין עַל-
 מִימְרָא דִּי בִּדְא דְּמֹשֶׁה:

(א) וּמִלִּיל יֵי עַם-מֹשֶׁה לְמִימְרָא: (ב) עֲבִיד לְךָ תְּרַתִּין חֲצוּצָרִין דְּכֶסֶף נְגִיד
 תְּעִבִיד יִתְהוּ ויהוין

באור

הלילה ובאו במקום ההוא בבקר ויטח הענן שם כל היום וכל הלילה ונעלה בבקר השני ונסעו,
 והוא עורם גדול מן הראשון כי היו העם סבורים שעמדו שם ופדקו העגלות והכיתו משאם
 (4) יד א 14 כמנהג